

ECONOMIE VANDAAG

Economie vandaag 2021

Sonia De Velder
Ivan De Cnuydt

ACADEMIA
PRESS

Ga aan de slag met de online studiehulp

Voor de student

- ▶ Meer dan **500 zelftoetsen** met automatische feedback
- ▶ Meer dan **100 opgaven**, volledig begeleid uitgewerkt
- ▶ **Interactieve grafieken en figuren** met didactische ondersteuning
- ▶ **E-book**: studeren, notities nemen, markeren en delen
- ▶ Toegang tot het meest **actuele cijfermateriaal** in één klik

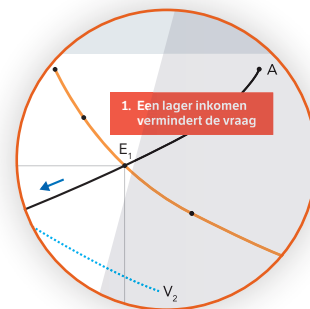
Gebruik je **unieke code** om je te registreren op www.economievandaag.be:

Hiermee heb je voor het academiejaar 2021-2022 **gratis toegang** tot de online studiehulp met oefeningen, figuren en een digitale versie van het boek.

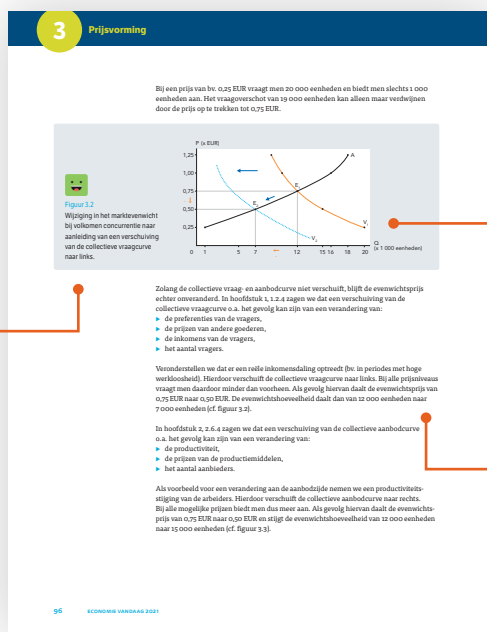
Voor de docent

- ▶ Stel je **eigen cursus** samen en vul aan met eigen tekst-, video- en beeldmateriaal
- ▶ Maak **klasgroepen** aan en wijs **opdrachten** toe aan je studenten
- ▶ Volg de **voortgang** van je studenten op en ontdek waar de moeilijkheden zitten
- ▶ Bekijk de laatste **geactualiseerde cijfers** in het digitale boek

De online studiehulp legt stapsgewijs de grafieken uit

Bekijk online de interactieve versie van de figuren in dit boek

Toets jezelf ▶ Waar sta je?

1. De prijs van de hazelnoten is de voorbije maanden gestegen niveau in 10 jaar. Oorzaak is een periode van strenge vorst in ap werelds grootste productie van hazelnoten. Liefhebbers van Nu betalen binnenkort misschien meer voor hun favoriete broodbe

- een afname van de aangevraagde hoeveelheid.
- een verschuiving van de aangevraagde hoeveelheid.
- een verschuiving van de aangevraagde hoeveelheid.
- een verschuiving van de aangevraagde hoeveelheid naar rechts.

Fout!
Klik [hier](#) voor meer informatie.

Toets jezelf online en ontdek of je de leerstof beheerst

Studeer efficiënter door het boek te combineren met de online studiehulp

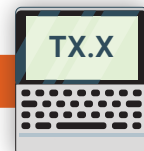
- ▶ **Grasduin** door de meest actuele economische cijfers

Zelf doen ▶ Actuele data

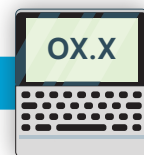
- ▶ **Ontdek** of je volledig mee bent met de leerstof

Toets jezelf ▶ Waar sta je?

- ▶ **Oefen** de leerstof online in

Opgaven ▶ Met uitwerking

- ▶ **Krijg meer inzicht** in de figuren uit het boek dankzij een interactieve, stapsgewijze uitleg

Uitgeverij Academia Press
Coupure Rechts 88
Ampla House
9000 Gent
www.academiapress.be

Uitgeverij Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

ISBN 9789401477994
D/2021/45/248
NUR 780

Sonia De Velder & Ivan De Cnuydt
Economie Vandaag 2021
Gent, Academia Press, 2021, XVIII + 420 p.

Cover en lay-out: Stefaan Verboven
Zetwerk binnenwerk: Jurgen Leemans en Keppie & Keppie

© Sonia De Velder & Ivan De Cnuydt, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Woord vooraf XIII

00**Inleiding 1****0.1 Het doel van de economische wetenschap 2**

- 0.1.1 Behoeftte 2
- 0.1.2 Schaarre middelen 3
- 0.1.3 Nuttigheid en keuzeprbleem 3

0.2 Welvaart en welzijn 4**0.3 Soorten goederen 5****0.4 Consumptie en productie 7****0.5 De methode 8****0.6 De ceteris paribus-clausule 8****0.7 Micro-, meso- en macro-economie 9**

Wat moet je weten 10

Wat moet je kunnen 11

01**Consumenten 13****1.1 De keuze van de optimale goederencombinatie
(= evenwicht van de consument) 14**

- 1.1.1 De preferenties 14
- 1.1.2 Budget en prijzen 16
 - Het opstellen van de budgetlijn 16
 - Gevolgen van inkomensveranderingen 17
 - Gevolgen van prijsveranderingen 18

1.2 De prijsvraagcurve 19

- 1.2.1 De afleiding van de individuele vraagcurve 19
- 1.2.2 Een beweging langs de individuele vraagcurve 21
- 1.2.3 Verschuivingen van de individuele vraagcurve 21
 - Veranderingen in het inkomen 21
 - Veranderingen in de preferentieschaal 23
 - Veranderingen in de prijs van andere goederen 23
- 1.2.4 De collectieve of marktverraagcurve 25

1.3 De elasticiteit van de vraag 28

- 1.3.1 De prijselasticiteit van de vraag 28
- 1.3.2 De kruiselingse prijselasticiteit van de vraag 32
- 1.3.3 De inkomenselasticiteit van de vraag 34

1.4 Het consumentengedrag in België 37

- 1.4.1 Het bestedingspatroon van de Belgische particulieren 37
 - Evolutieschets van de particuliere consumptie 2014-2020 37
 - Het bestedingspatroon van de Belgische gezinnen: een vergelijkende studie 38

1.4.2	Het spaargedrag van de Belgische particulieren	40
	Begrip	40
	Factoren die het spaargedrag van de gezinshuishoudingen bepalen	41
	Factoren bepalend voor het spaargedrag op lange termijn	41
	Factoren bepalend voor het spaargedrag op korte termijn	43
	Verloop van de spaarquote van de Belgische huishoudens (2014-2020)	43
1.5	Meting van de prijzen, de consumptieprijsindex	45
1.5.1	Voorwaarden waaraan de consumptieprijsindex als inflatiemeter moet voldoen	45
1.5.2	De consumptieprijsindex	48
	Wat moet je weten	50
	Wat moet je kunnen	51
	Opgaven	52

02

Producenten 55

2.1	De bepaling van de optimale productiegrootte	56
2.2	De wet van de toe- en afnemende meeropbrengst	57
2.3	Het kostenverloop	60
2.3.1	De totale constante kosten	60
2.3.2	De totale variabele kosten	62
2.3.3	De totale kosten	64
2.3.4	De gemiddelde en marginale kosten	65
2.4	Het opbrengstenverloop bij volkomen concurrentie	68
2.5	De optimale productiegrootte bij volkomen concurrentie (= evenwicht van de producent)	71
2.6	De afleiding van de aanbodcurve bij volkomen concurrentie	74
2.6.1	De individuele aanbodcurve	74
2.6.2	Een beweging langs de individuele aanbodcurve	77
2.6.3	Verschuivingen van de individuele aanbodcurve	78
2.6.4	De collectieve of marktaanbodcurve	78
2.7	De breakevenanalyse	80
2.8	De prijselasticiteit van het aanbod	82
	Wat moet je weten	85
	Wat moet je kunnen	86
	Opgaven	87

03

Prijsvorming 91

3.1	Markt en markt vormen	92
3.2	De volkomen concurrentie	94
3.2.1	Kenmerken	94
3.2.2	Het marktevenwicht bij volkomen concurrentie	95
3.2.3	Dynamische vraag- en aanbodrelaties (= spinnenwebtheorema)	97

- 3.2.4 Ingrijpen van de overheid in de prijsvorming 98
- 3.3 De onvolkomen concurrentie 100**
 - 3.3.1 Het monopolie 101
 - Kenmerken 101
 - Het evenwicht van de monopolist 102
 - 3.3.2 Het oligopolie 106
 - Kenmerken 106
 - Het evenwicht van de oligopolist 107
 - 3.3.3 De monopolistische concurrentie 108
 - Kenmerken 108
 - Het evenwicht van de monopolistische concurrent 109
- 3.4 Het prijsbeleid in België 110**
 - 3.4.1 Het rechtstreeks overheidsingrijpen op het gebied van prijsvorming 111
 - 3.4.2 Bijzondere prijsregelingen 112
 - Wat moet je weten 113
 - Wat moet je kunnen 114
 - Opgaven 115

04 Macro-economische grootheden 119

- 4.1 De economische kringloop 120**
- 4.2 De berekening van de economische activiteit 121**
 - 4.2.1 'Bruto' en 'netto' 121
 - 4.2.2 'Tegen marktprijzen' en 'tegen factorprijzen' 127
 - 4.2.3 'Nationaal' en 'binnenlands' 130
- 4.3 Het reële en het nominale bbp 135**
- 4.4 Het bbp als maatstaf voor onze welvaart 136**
- 4.5 De nationale rekeningen 141**
 - 4.5.1 De praktijk 141
 - 4.5.2 De betekenis van de nationale rekeningen 141
- 4.6 Macro-economische gegevens van de Belgische economie 142**
 - 4.6.1 De oorsprong van het bruto binnenlands product volgens de activiteitsklasse 143
 - 4.6.2 De verdeling van het bruto binnenlands product over de productiefactoren 144
 - 4.6.3 De besteding van het bruto binnenlands product 144
 - De particuliere consumptie 145
 - De overheidsconsumptie 146
 - De brutokapitaalvorming 146
 - De investeringen van vennootschappen 146
 - De particuliere investeringen 146
 - De overheidsinvesteringen 146
 - De netto-uitvoer 147
 - Wat moet je weten 148
 - Wat moet je kunnen 149
 - Opgaven 150

05 Conjunctuur, groei en ontwikkeling 153

5.1 De conjunctuur 154

- 5.1.1 Beschrijving 154
 - De conjunctuurbeweging 154
 - Indicatoren van de economische activiteit 154
 - Het bbp 155
 - Andere conjunctuurindicatoren 156

- 5.1.2 Verklaring 159
 - Exogene verklaringen 159
 - Endogene verklaringen 160

- 5.1.3 De conjunctuurpolitiek 164

5.2 De economische groei 165

- 5.2.1 Begrip 165
- 5.2.2 Determinanten van de groeibeweging 165
- 5.2.3 De voor- en nadelen van de economische groei 166

5.3 Ontwikkeling 167

- 5.3.1 Inkomen als ontwikkelingsmaatstaf 167
- 5.3.2 Alternatieve maatstaven van maatschappelijk welzijn 173
- 5.3.3 Een aantal oorzaken van het lager ontwikkelingsstempo van veel ontwikkelingslanden 176
 - Koloniale uitbuiting en politiek-economische dominantie van de rijke industrielanden 176
 - Politieke instabiliteit inclusief een slecht functionerend openbaar bestuur 176
 - Ontbreken of onvoldoende beschikbaar zijn van een of meer productiefactoren 177
- 5.3.4 Evolutie in het ontwikkelingsbeleid 178

Wat moet je weten 180

Wat moet je kunnen 180

Opgaven 181

06 Nationaal inkomen en werkgelegenheid 183

6.1 De hoogte van het nationaal inkomen 184

- 6.1.1 De macro-economische consumptie- en spaarvergelijking 184
- 6.1.2 De investeringsvergelijking 186
- 6.1.3 Het evenwichtsinkomen 187
- 6.1.4 De investeringsmultiplicator 189
- 6.1.5 De accelerator 192
- 6.1.6 De hoogte van het nationaal inkomen en de tewerkstelling 193

6.2 De arbeidsmarkt 200

- 6.2.1 Aanbod van arbeidskrachten 200
- 6.2.2 Vraag naar arbeidskrachten 203
 - Nettowerkgelegenheidscreatie bruusk onderbroken door de coronapandemie 204

	Europa 2020-strategie	204
	Werkgelegenheidsgraad: heeft België zijn doelstellingen bereikt?	205
6.2.3	Werkloosheid over de periode 2014-2020	207
	Waar staat België in vergelijking met de EU-27?	209
6.2.4	De werkloosheid: soorten en oorzaken	212
6.2.5	Bestrijding van de werkloosheid	213
6.3	Concurrentievermogen, loonvorming en innovatie	216
6.3.1	Concurrentievermogen	216
6.3.2	Loonvorming	218
	Het principe van de Belgische loonindexering	220
	Centrale akkoorden voor de bepaling van de loonnorm	221
6.3.3	Innovatie	222
	Doelstellingen	222
	Instrumenten om innovatie-voortgang te meten	223
	Wat moet je weten	226
	Wat moet je kunnen	227
	Opgaven	228

07 **Geld, monetair beleid en inflatie** 231

7.1	Het geld	232
7.1.1	Functies van het geld	232
7.1.2	Betalingsverkeer vandaag	232
	Het chartaal geld	232
	De munten (= metaalgeld)	232
	Het papiergeld	233
	Het giraal geld	234
	Het quasi-geld	236
7.1.3	Geldsubstitutie - geldschepping	237
7.1.4.	Vraag naar en aanbod van geld	239
	Vraag naar geld	239
	Aanbod van geld	240
	De vermogensmarkt	240
7.1.5	Het monetaire evenwicht	240
7.2	De monetaire politiek van het eurosysteem	242
7.2.1	Doelstelling en taken	242
7.2.2	De monetaire beleidsinstrumenten	244
	De openmarktoperaties	245
	De permanente faciliteiten	248
	De monetaire reserve	248
7.3	Het inflatieverschijnsel	249
7.3.1	Begrip	249
7.3.2	Oorzaken van inflatie	249
	Conjuncturele oorzaken van inflatie	249
	Structurele oorzaken van inflatie	250
	Monetaire oorzaken van inflatie	250
7.3.3	Gevolgen van inflatie	250

- 7.3.4 Bestrijding van inflatie 252
- 7.3.5 De inflatie 2014-2020 253
- 7.3.6 Deflatie? 255
- Wat moet je weten 257
- Wat moet je kunnen 258
- Opgaven 259

08

Internationale betrekkingen 261

8.1 Betekenis en beschrijving van het Belgische handelsverkeer 262

- 8.1.1 Internationale context 262
 - De invoer- en de uitvoerquote 263
 - De openheidsgraad 263
- 8.1.2 De buitenlandse handel van België 2017-2020 264
 - Globale resultaten 264
 - Geografische oriëntaties van de buitenlandse handel van België 265
 - Sectorale oriëntaties van de buitenlandse handel van België 267
 - De nettoruilvoet (= terms of trade) 267

8.2 De werking van het systeem van vrij internationaal handelsverkeer 268

- 8.2.1 De theorie van A. Smith: absolute kostenverschillen 268
- 8.2.2 De theorie van D. Ricardo: relatieve kostenverschillen 269
- 8.2.3 De voordelen van de internationale vrijhandel 271
- 8.2.4 Ongebreidelde vrijhandel of toch niet? 272

8.3 Handelspolitiek 274

- 8.3.1 Tarifaire belemmeringen 274
- 8.3.2 Niet-tarifaire belemmeringen 275

8.4 De wisselmarkt 276

- 8.4.1 Begrip 276
- 8.4.2 De hoogte van de wisselkoers 277
 - De vraag naar en het aanbod van vreemde valuta's 277
 - Hoe ontstaat de wisselkoers 278
 - Factoren die de vraag naar en het aanbod van vreemde valuta's bepalen 279
- 8.4.3 Wisselkoerssysteem 283
- 8.4.4 Bretton Woods 287
- 8.4.5 Van EMS naar EMU 288

8.5 De betalingsbalans 288

- 8.5.1 Begrip 288
- 8.5.2 De deelrekeningen van de betalingsbalans van België 289
 - Het lopend verkeer 289
 - Het kapitaal- en financieel verkeer 292
- 8.5.3 Evenwicht op betalingsbalansen wereldwijd verstoord 293
- 8.5.4 Oorzaken van een betalingsbalansonevenwicht 294
 - Oorzaken van conjuncturele aard 294

- Oorzaken van structurele aard 294
- Oorzaken van toevallige aard 295
- 8.5.5 De gevolgen van een betalingsbalansonevenwicht 295
- 8.5.6 Het herstel van het evenwicht op de betalingsbalans 297
 - Volgens de klassieke leer (= prijsbenadering) 297
 - Volgens de keynesiaanse leer (= inkomensbenadering) 298
 - Volgens de moderne theorie 298
 - Het voeren van een aangepaste handelspolitiek 298
 - Het voeren van een aangepast monetair, budgettair, productie- en/of inkomensbeleid 298
 - Het devalueren van de nationale munt 299
- Wat moet je weten 300
- Wat moet je kunnen 301
- Opgaven 302

09 Internationale samenwerking 305

9.1 Vormen van economische integratie 306

- 9.1.1 Vrijhandelszone 307
- 9.1.2 Douane-unie 308
- 9.1.3 Gemeenschappelijke markt 308
- 9.1.4 Economische unie 309
- 9.1.5 Monetaire unie 311

9.2 De Economische en Monetaire Unie 314

- 9.2.1 Op weg naar de EMU 314
- 9.2.2 1999 en later 315
- 9.2.3 Argumenten pro en contra EMU 316
- 9.2.4 EMS-II 317
- 9.2.5 De euro: waardige tegenspeler van de Amerikaanse 'greenback'? 318
- 9.2.6 Naar een sterkere economische en monetaire unie 319
 - Bankenunie 319
 - Economische unie 320
 - Begrotingsunie 321
 - Wetgeving 321
 - Begrotingsresultaten 322
 - Begrotingssolidariteit: noodfinanciering en nieuwe mechanismen voor crisisbestrijding voor eurolanden 324
 - Het budgettaire en financiële antwoord van de Europese instellingen op de COVID-19-crisis 325

9.3 Mondiale samenwerking: internationaal handelsverkeer 326

- 9.3.1 De Wereldhandelsorganisatie (WTO) 326
- 9.3.2 De United Nations Conference on Trade and Development (Unctad) 329
- 9.3.3 De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) 330

9.4 Mondiale samenwerking: internationaal betalingsverkeer 330

- 9.4.1 Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) 330
- 9.4.2 De Wereldbank (World Bank) 333

- 9.5 Internationale beleidscoördinatie 333
- 9.6 De officiële ontwikkelingshulp (DAC-leden) 336
- 9.7 De Millenniumontwikkelingsdoelen van de VN 338
 - Wat moet je weten 339
 - Wat moet je kunnen 340
 - Opgaven 341

10 Milieu en duurzame ontwikkeling 343

- 10.1 Milieu 344
 - 10.1.1 Wereldwijde ongelijkheid in beslag op het milieu 344
 - 10.1.2 Het milieubeleid 348
 - Milieu-instrumenten 348
 - Nationaal en regionaal milieubeleid 349
 - Internationaal milieubeleid 349
 - Van Kyoto... 350
 - ...naar het Akkoord van Parijs 351
 - Europese klimaatdoelen en de ambitie van België? 354
- 10.2 Duurzame ontwikkeling: groei en milieu 356
 - 10.2.1 Wat is duurzame ontwikkeling? 356
 - 10.2.2 Naar een meer duurzame maatschappij? 357
 - 10.2.3 Duurzame Ontwikkelingsdoelen 358
 - Twee mondiale agenda's komen samen 358
 - Waar staan we? 360
 - Wat moet je weten 364
 - Wat moet je kunnen 364

11 Overheid 365

- 11.1 Overheidstussenkomst of toch niet? 366
- 11.2 Doelstellingen van de economische politiek 367
- 11.3 Vormen van economische politiek 370
- 11.4 De overheidsfinanciën 370
 - 11.4.1 De overheidsbegroting 370
 - 11.4.2 Het budgettair beleid (= fiscal policy) 371
 - 11.4.3 De overheidsuitgaven 374
 - Begrip 374
 - Een terugblik 374
 - Recente evolutie 374
 - De vergrijzing 376
 - Vooruitzichten voor de vergrijzing in België 376
 - Wat kost ons de vergrijzingsfactuur? 377
 - Welk antwoord op de vergrijzing? 378
 - Armoede 379

	Hoe wordt armoede in de EU gemeten?	379
	Hoeveel mensen lopen een risico op armoede en/of sociale uitsluiting?	382
	Hoe wordt armoede in België bestreden?	385
11.4.4	De ontvangsten van de overheid	385
	Begrip	385
	Een terugblik	385
	Recente evolutie	386
11.4.5	Het financieringssaldo van de overheid	388
	Begrip	388
	Een terugblik	388
	Evolutie sinds begin 2000	388
11.4.6	De overheidsschuld en het rentesnieuwbaleffect	391
	Samenstelling van de overheidsschuld	391
	Een terugblik	391
	Recente evolutie	392
	Wat moet je weten	394
	Wat moet je kunnen	395
	Opgaven	396
	Lijst van symbolen	397
	Lijst van afkortingen	398
	Lijst van figuren	402
	Lijst van tabellen	404
	Bronnenlijst	405
	Nuttige internetsites	412
	Index	414
	Herkomst van de illustraties	420

Economie Vandaag is een handboek Algemene Economie voor het Hoger Onderwijs dat als voornaamste uitgangspunt heeft een brug te slaan tussen economische theorie en actualiteit. In dit boek verwerft de student op een gestructureerde wijze kennis van en inzicht in het economisch leven en zijn samenhangen. Het boek is gestructureerd rond elf belangrijke kernthema's:

- ▶ Consumenten
- ▶ Producenten
- ▶ Prijsvorming
- ▶ Macro-economische grootheden
- ▶ Conjunctuur, groei en ontwikkeling
- ▶ Nationaal inkomen en werkgelegenheid
- ▶ Geld, monetair beleid en inflatie
- ▶ Internationale betrekkingen
- ▶ Internationale samenwerking
- ▶ Milieu en duurzame ontwikkeling
- ▶ Overheid

Dit handboek biedt de meest complete en uitgebalanceerde inleiding tot het opleidingsonderdeel Economie in het hoger onderwijs.

Economie Vandaag: modulair

In het snel veranderende landschap van het hoger onderwijs dienen keuzes te worden gemaakt, ook en vooral in een opleidingsonderdeel Economie. Het is niet mogelijk en niet wenselijk alles te behandelen. Uit de jarenlange ervaring blijkt dat sommige docenten bv. meer de nadruk leggen op een micro-economische aanpak, anderen willen een macro-economische weg inslaan. Afhankelijk van de voor de specifieke opleiding geformuleerde leerdoelstellingen kan men hierbij minder ver of nog verder gaan. In sommige opleidingen kunnen grafieken en berekeningen achterwege gelaten worden.

De modulaire opbouw van het handboek Economie Vandaag komt hieraan tegemoet. Ieder onderdeel staat op zich. De docent kan zelf kiezen welke onderdelen hij wel of niet uitgebreid wenst te behandelen. Waar nodig kan door interne verwijzing en door gebruik van het register onmiddellijk het verband gelegd worden met andere onderdelen die niet uitgebreid in de les kunnen worden behandeld. Zo biedt het boek kansen tot zelfstudie of tot verdere verdieping maar evenzeer tot beperking of inkrimping van de leerstof. Via het dashboard op www.economievandaag.be kan de docent een kant-en-klaar digitaal boek samenstel-

len volledig op maat van zijn studenten. De docent kan dit digitaal boek bovendien verrijken met toetsen, video- en beeldmateriaal... Zo zien de studenten perfect wat ze moeten kennen en kunnen.

Economie Vandaag: actueel

De economische realiteit verandert vlug, dat is het voorbijgegaan jaar nog maar eens gebleken. De noodzaak om de theorie aan de praktijk te toetsen is bijgevolg bijzonder groot. Economie Vandaag kent een jaarlijkse actualisatie en neemt de meest recente cijfers op, die tot net voor publicatie nog worden aangepast. In het digitale boek op www.economievandaag.be zijn talrijke links aangebracht zodat één klik volstaat om toegang te krijgen tot het meest actuele cijfermateriaal. Daardoor kunnen we steeds inspelen op nieuwe tendensen, die economie precies tot een boeiend vak maken. Heel wat cijfermateriaal is overigens uniek. Tal van economische en financiële instanties verlenen hieraan hun medewerking.

Economie Vandaag: didactisch

De gestructureerde aanpak maakt het mogelijk om de te verwerven competenties te behalen en de reeds verworven competenties verder uit te diepen. Kernwoorden in de marge van het boek bouwen verder op de gestructureerde aanpak. Economie Vandaag stimuleert de zelfwerkzaamheid van de studenten. Iedere module eindigt met een overzicht van wat de student moet weten en wat hij moet kunnen. Opgaven en zelf doen helpen de student daarbij. Via een 'toets jezelf'-module op www.economievandaag.be kan de student steeds zijn eigen vooruitgang in kaart brengen. Online studiehulp (dynamische grafieken, (uitgewerkte) opgaven met digitale begeleiding...) vertrekt vanuit de didactiek om te kunnen inzetten in het leerproces. Vooral bij de voorbereiding van het examen blijken deze dynamische grafieken, (uitgewerkte) opgaven en 'toets jezelf' in een behoefte te voorzien. Het dashboard biedt een overzichtelijke weergave van alle resultaten. Zo ziet u in één oogopslag de voortgang van iedere student. Docenten die het boek gebruiken kunnen beschikken over een docentenpakket met ondersteunend materiaal.

Economie Vandaag: fris en jong

Economisch onderwijs mag best in een aantrekkelijk kleedje zitten. De auteurs streven er steeds naar zich aan te passen aan de noden en de wensen van het doelpublik. Een aantrekkelijke en telkens weer vernieuwde vormgeving doet jongeren zin krijgen om zich te verdiepen in de materie. Grafieken, tabellen en illustraties passen zich ook visueel aan de heersende trends aan. Uitgangspunt daarbij is: een functionele vormgeving. Economie Vandaag is op dit vlak een trendsettend handboek, zonder daarbij de essentie uit het oog te verliezen.

Economie Vandaag: online

Via het volledig geïntegreerde interactief leerplatform www.economievandaag.be biedt Economie Vandaag heel wat digitale ondersteuning:

voor de docent:

- ▶ vanuit jouw lespresentatie kan je desgewenst via een hyperlink vlot directe toegang creëren tot alle beschikbare oefenmateriaal 'Economie Vandaag' die jij en je studenten kunnen gebruiken: dynamische figuren, opgaven, toets jezelf, zelf doen;
- ▶ klasgroepen aanmaken en opdrachten toewijzen aan de klasgroepen;
- ▶ een kant-en-klaar digitaal boek samenstellen op maat van uw studenten;
- ▶ leervorderingen van de studenten opvolgen en ontdekken waar studenten mee worstelen;

voor de student:

- ▶ e-book:
 - studeren, notities nemen, markeren, bewaar en deel digitale aantekeningen met medestudenten en docenten;
 - op maat aangemaakte digitale cursus;
 - met één klik toegang tot het meest actuele cijfermateriaal;
- ▶ uitgebreide 'toets jezelf' -module met automatische feedback;
- ▶ dynamische figuren met didactische ondersteuning om de opbouw te herhalen en beter te begrijpen;
- ▶ online begeleiding bij het oplossen van opgaven om meer inzicht te verwerven.
- ▶ via de aangebrachte hyperlinks uit de lespresentatie vlot directe toegang tot alle oefenmateriaal 'Economie Vandaag' die voor jou als student relevant is: dynamische figuren, opgaven, toets jezelf, zelf doen.

Economie Vandaag: waar voor uw geld

Met Economie Vandaag heeft de student een inhoudelijk en vormelijk kwaliteitsboek dat hij zowel tijdens als na zijn studies verder zal gebruiken en consulteren. Bij al deze troeven komt bovendien nog de billijke prijszetting. Met de hoger geschetste kwaliteiten en een verkoopprijs van 32,50 euro is het boek zonder twijfel te bestempelen als 'de beste koop' in de categorie handboeken Algemene Economie.

Economie Vandaag: competenties

Geen specifieke begincompetenties vereist.

- ▶ Kennis
 - Begrippen van de micro- en macro-economie.
 - Fundamentele economische principes.
 - Economische denkwijzen.
 - Kennis economische actualiteit.
 - Ruim referentiekader m.b.t. economische actualiteit.
- ▶ Vaardigheden
 - Inzicht verwerven in de wisselwerking van de economische grootheden.
 - Grafieken en tabellen lezen, begrijpen en interpreteren.
 - Economische theorie aan de actualiteit koppelen.
 - Actuele informatie in een meertalige omgeving over economische onderwerpen verzamelen vanuit relevante en betrouwbare bronnen.
 - Actuele economische informatie analyseren, structureren, uitleggen en verklaren.
 - Inzicht verwerven in het dagelijks economisch leven.
 - In concrete situaties aangeven welk beleid er wordt gevoerd.
- ▶ Attitudes
 - Kritisch omgaan met bronnen.
 - Kritisch staan t.a.v. economische problemen en de gevoerde economische politiek.
 - Nadenken over maatschappelijk relevante thema's.
 - Kennis permanent actualiseren.
 - Analytische ingesteldheid.
 - Zin voor nauwkeurigheid.
 - Zin voor volledigheid.
 - Zin voor systematiek.
 - Zelfstandigheid.
 - Zin voor samenwerking.
 - Opdrachten kunnen uitvoeren tegen een gestelde deadline.

Economie Vandaag: belangrijkste wijzigingen nieuwe editie

De 30ste editie van 'Economie Vandaag' was meteen de aanleiding om onder meer de structuur sterk te wijzigen om nog beter aan te sluiten bij de economische werkelijkheid.

- ▶ Het hoofdstuk 9 'Conjunctuur, groei, milieu en duurzame ontwikkeling' is nu over 2 hoofdstukken verdeeld.
Conjunctuur en groei zijn samengevoegd met het deel 'Ontwikkeling' komende van het bestaande hoofdstuk 8. Dit volgt nu op hoofdstuk 4 'Macro-economische grootheden' onder hoofdstuk 5 'Conjunctuur, groei en ontwikkeling'.
- ▶ 'Milieu en duurzame ontwikkeling' vormen nu een apart hoofdstuk 10.
- ▶ Het bestaande hoofdstuk 7 en 8 is herschikt over 2 nieuwe hoofdstukken. Hoofdstuk 8 'Internationale betrekkingen' omvat nu internationaal handelsverkeer, wisselkoersen en betalingsbalans'. Een nieuw hoofdstuk 9 'Internationale samenwerking' behandelt na een overzicht van de economische integratievormen, de EMU (komt uit hoofdstuk 7), mondiale samenwerking op gebied van handel, betalingen en ontwikkelingshulp.

Daarnaast:

- ▶ Extra dynamische figuren met digitale begeleiding.
- ▶ Herwerking en actualisering van het volledige handboek.
- ▶ Restyling grafieken.
- ▶ Visuele aanpassing van cijferreeksen.
- ▶ Brexit en cijfers EU-27 (EU na de brexit).
- ▶ Grote Lockdown (coronacrisis), rol van de ECB (bv.QE).
- ▶ Europese Pijler van Sociale Rechten en sociaal scorebord.
- ▶ Armoede-indicatoren ontwikkelingslanden (Wereldbank, VN).
- ▶ Ecologische balans 2017, Sustainable Society Index 2018, klimaatverdrag van Parijs en EU-klimaatplan 2030.
- ▶ Europese Green Deal.
- ▶ Duurzame Ontwikkelingsdoelen: waar staan we?
- ▶ Europa 2020-strategie (werk, milieu, armoede...): waar staat België in een vergelijking met de EU-27?
- ▶ Online begeleiding bij het oplossen van opgaven om meer inzicht te verwerven en varianten om zelf verder te oefenen.
- ▶ Aangepaste zelftoetsmodule met meer zelftoetsen op www.economievandaag.be.

Economie Vandaag: dankwoord

30 jaar gebruiken ieder jaar opnieuw duizenden studenten in de meest uiteenlopende opleidingen dit handboek. De jaarlijkse actualisering en vernieuwing doen de titel alle eer aan. We hopen dat deze geheel herziene druk en het volledig geïntegreerd interactief leerplatform www.economievandaag.be op een even ruime respons mag rekenen. Uiteraard zullen wij ook nu dankbaar gebruik maken van suggesties voor verbetering om de kwaliteit van het handboek en het interactief leerplatform in de toekomst nog te optimaliseren.

Alle studerende wensen wij veel succes met hun studies.

De auteurs, Melle/Sint-Niklaas, juni 2021

0 Inleiding

- 0.1** Het doel van de economische wetenschap
- 0.2** Welvaart en welzijn
- 0.3** Soorten goederen
- 0.4** Consumptie en productie
- 0.5** De methode
- 0.6** De ceteris-paribusclausule
- 0.7** Micro-, meso- en macro-economie

0.1 Het doel van de economische wetenschap

Je hebt de beslissing genomen verder te studeren. Economisch gezien is dit niet zonder betekenis. Studeren brengt nogal wat uitgaven mee (inschrijvingsgeld, boeken, verplaatsingskosten, kot). Je ouders gaan misschien nog een paar jaartjes met twee uit werken, of zul je een centje bijverdienen in het studentenrestaurant? Vergeet echter niet dat de overheid een groot deel van je studiekosten voor haar rekening neemt. Hoe zul je de opgedane kennis ten dienste stellen van de gemeenschap?

Bij bijna alle menselijke handelingen komt een economisch gezichtspunt om de hoek kijken. Het economisch aspect van het handelen bestaat in het kiezen. Welke zijn de elementen van deze keuze?

0.1.1 Behoeftte

Behoeftte

Een behoefte is het aanvoelen van een tekort en het streven dit tekort te bevredigen (subjectief karakter).

Primaire of levensnoodzakelijke (behoefte)

Immateriële (behoefte)

Collectieve of gemeenschappelijke (behoefte)

Individuele behoeftten

De menselijke behoeftten zijn talrijk en van allerlei aard. In eerste instantie denken wij daarbij aan de primaire of levensnoodzakelijke behoeftten (voeding, kleding en huisvesting). De behoeftten zijn trouwens niet steeds van materiële aard. Naarmate een maatschappij zich ontwikkelt, komen meer en meer de behoeftten van immateriële aard op de voorgrond (onderwijs, ontspanning, geneeskundige verzorging). Collectieve of gemeenschappelijke behoeftten zijn gelijkaardig voor een groot aantal personen en worden normaal door de gemeenschap als geheel bevredigd (onderwijs, wegen, bejaardenzorg, recreatiezones).

Individuele behoeftten zijn subjectiever en worden normaal bevredigd dankzij de inspanningen van personen of van hun gezin (voeding, kleding, huisvesting, ontspanning).